

Handläggare
Ulrika Kvartoft Kruså
Telefon: 08-508 28 935**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2026-05-19, p. 15

Detaljplan för Storängsbotten, del av fastigheten Norra Djurgården 1:1 m.fl. i stadsdelarna Hjorthagen, Ladugårdsgärdet och Norra Djurgården

Remiss från Stadsbyggnadskontoret S-Dp 2020-09041

Förvaltningens förslag till beslut

- 1) Miljö- och hälsoskyddsnämnden har följande synpunkter på planförslaget:
 - Kompletterande undersökningar av grundvattnet behöver utföras inför granskningen av planen.
 - Om kompletterande undersökningar av grundvattnet visar på risk för ånginträngning i byggnader, behöver porgasmätningar utföras där nya byggnader planeras.
 - Det bör studeras vidare om upptagningsområdet till dagvattendammarna ska begränsas till planområdet eller om nuvarande upptagningsområde ska behållas.
 - Skyfallshanteringen behöver studeras mer i detalj i det fortsatta planarbetet.
 - Konsekvenserna av ett 500-årsregn ska bedömas inför granskningen av planen då planområdet ligger invid samhällsviktig verksamhet.

- 2) Justera beslutet omedelbart

Sammanfattning

Detaljplanens syfte är att utveckla Storängsbotten som målpunkt i staden för idrott, rekreation, evenemang och hälsovård.

Stadsbyggnadskontoret har bedömt att detaljplanen kan utgå från den miljökonsekvensbeskrivning (MKB) för fördjupat program för Hjorthagen som togs fram 2008. I planarbetet har det tagits fram konsekvensanalyser avseende kulturmiljö, risk samt ekologi. Den samlade bedömningen i den ekologiska konsekvensanalysen är att planförslagets genomförande medför obetydlig till liten negativ effekt på områdets naturvärden. Stadsbyggnadskontoret bedömer att en fördjupad MKB för planen inte behöver tas fram och att den sammanvägda bedömningen är att detaljplanen inte medför

betydande miljöpåverkan. Miljöförvaltningen delar stadsbyggnadskontorets bedömning. Förvaltningen grundar sin bedömning på att alla särskilt skyddsvärda ekar, vilka de högsta naturvärdena i området är helt bundna till, kommer att bevaras samt att spridningssambanden i planområdet inte påverkas i någon större utsträckning. Miljöförvaltningen bevakar inte sakfrågorna kulturmiljö och risk.

De frågor som miljöförvaltningen har lyft som viktiga att utreda inom planarbetet är: betydande miljöpåverkan, luftkvalitet, buller, vibrationer och stomljud, naturvärden, dagvatten och översvämningssrisker samt markföroreningar och elektromagnetiska fält. Förvaltningen anser att naturmiljö, buller, vibrationer och stomljud, elektromagnetiska fält samt luftkvalitet har utretts tillfredställande inför samrådet. De sakfrågor som fortsatt behöver studeras inför granskningen av planen är markföroreningar samt dagvatten och skyfall.

Miljöförvaltningen anser att det behöver göras kompletterande undersökningar av grundvattnet. Detta för att få en tydligare bild av föroreningssituationen i grundvattnet samt risken för spridning av föroreningar till recipienten Lilla Värtan. Om kompletterande undersökningar av grundvattnet visar på risk för ånginträngning i byggnader, behöver det enligt förvaltningen utföras porgas-mätningar där nya byggnader planeras.

Det bör utredas vidare om upptagningsområdet till dagvattendammarna ska begränsas till planområdet eller om befintligt upptagningsområde, med ytor utanför planområdet, ska behållas. Skyfallshanteringen behöver studeras mer i detalj i det fortsatta planarbetet och konsekvenserna vid ett 500-årsregn ska bedömas då planområdet ligger invid samhällsviktig verksamhet.

Bakgrund

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN) har från stadsbyggnadsnämnden fått rubricerat samrådsförslag till detaljplan för synpunkter.

Detaljplanens syfte är att utveckla Storängsbotten som målpunkt i staden för idrott, rekreation, evenemang och hälsovård. Planen ska bekräfta befintlig verksamhet inom idrott och hälsa samt möjliggöra en utveckling genom till- och nybyggnation. Kungl. Lawn Tennis Klubben (KLTK) behöver utveckla sina anläggningar med till- och nybyggnation för att behålla internationella tävlingar och evenemang.

Detaljplanen syftar även till att möjliggöra en utbyggnad av intilliggande bangård i planområdets nordvästra del.

Storängsbotten ligger i den del av Nationalstadsparken som omnämns idrottsparken.

Flygbild över planområdet. Planområdet ungefärligt markerat i rött.

Illustration som visar den nya bebyggelsen inom Storängsbotten i trä, vy från söder. (OKK+)

Stadsbyggnadskontoret gjorde i samband med start-PM en preliminär bedömning att detaljplanens genomförande kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL 4 kap 34§ eller MB 6 kap samt 5 § och 10-13 § miljöbedömningsförordningen (2017:966), att en miljöbedömning behöver göras. I det fortsatta planarbetet har stadsbyggnadskontoret bedömt att detaljplanen kan utgå från den miljökonsekvensbeskrivning (MKB) för fördjupat program för Hjorthagen som togs fram 2008 där många frågor redan är utredda. Enligt MKB:n från 2008 så avsågs stads- och landskapsbild, naturmiljö samt risk- och säkerhet studeras vidare i planarbetet för Storängsbotten.

Inför samrådet av planen har det inte tagits fram någon fördjupad MKB för planen. I planarbetet har det istället gjorts konsekvensanalyser avseende kulturmiljö, risk samt ekologi. Den sammanvägda bedömningen i konsekvensanalysen för kulturmiljön är att de

negativa konsekvenserna av planförslaget bedöms som måttliga, samt att det historiska landskapets kulturvärden inte skadas. Den samlade bedömningen i den ekologiska konsekvensanalysen är att planförslagets genomförande medför obetydlig till liten negativ effekt på områdets naturvärden. Utförd riskanalys indikerar en låg samlad riskexponering inom planområdet. Stadsbyggnadskontoret bedömer att en fördjupad MKB för planen inte behöver tas fram och att den sammanvägda bedömningen är att detaljplanen inte medför betydande miljöpåverkan.

Förvaltningens synpunkter och förslag

I det miljö- och hälsounderlag som miljöförvaltningen har tagit fram för detaljplanen lyfte förvaltningen följande frågor som viktiga att utreda inom planarbetet: betydande miljöpåverkan, luftkvalitet, buller, vibrationer och stomljud, naturvärden, dagvatten och översvämningsrisker, markföroreningar och elektromagnetiska fält. Miljöförvaltningen anser att naturmiljö, buller, vibrationer och stomljud, elektromagnetiska fält samt luftkvalitet har utretts och beaktats tillfredställande inför samrådet. De sakfrågor som fortsatt behöver studeras inför granskningen av planen är markföroreningar samt dagvatten och skyfall.

Miljöförvaltningen delar stadsbyggnadskontorets bedömning att detaljplanen inte utgör betydande miljöpåverkan avseende naturmiljö och att en fördjupad MKB till planen inte behöver tas fram. Förvaltningen grundar sin bedömning på att alla särskilt skyddsvärda ekar, vilka de högsta naturvärdena i området är helt bundna till, kommer att bevaras samt att spridningssambanden i planområdet inte påverkas i någon större utsträckning. Förvaltningen bevakar inte sakfrågorna kulturmiljö och risk.

Markföroreningar

Det har genomförts en översiktlig miljöteknisk markundersökning inom planområdet. Det har främst påträffats föroreningshalter i jord under de generella riktvärdena för MKM (Mindre Känslig Markanvändning). I en provpunkt i planområdets nordvästra spets har dock halter över MKM påträffats på ett djup om 0,5-1,4 meter under markytan, föroreningen utgörs av arsenik, bly, alifater samt PAH:er. Inom detta område planeras det att uppföras ett nytt teknikhus, vilket innebär att det kommer bli aktuellt med schakt och hantering av förorenade massor. Detta innebär att de mest förorenade massorna inom området kommer att schaktas bort. Kompletterande provtagningar kommer enligt planhandlingarna att utföras inför granskningen av planförslaget för att klassificera och kvantifiera de massor som ska schaktas bort.

Det har endast skett provtagning av grundvattnet vid ett tillfälle och i tre provpunkter. Det ytliga grundvattnet har höga föroreningshalter

av PAH:er, PFAS, arsenik, zink och kadmium. Uppmätta halter av PAH:er underskrider dock SPI:s riktvärden för ånginträngning. Kompletterande undersökningar av grundvattnet ska enligt planbeskrivningen utföras inför granskningen av planen. Miljöförvaltningen delar bedömningen att detta behöver göras för att få en tydligare bild av föroreningssituationen i grundvattnet samt risken för spridning av föroreningar till recipienten Lilla Värtan. Enligt planbeskrivningen kan det vara lämpligt att utföra porgasmätningar där nya byggnader planeras, beroende på vad resultaten av kompletterande undersökningar av grundvattnet visar. Miljöförvaltningen delar även denna bedömning.

En underrättelse om förorenad mark har skickats in till miljöförvaltningen i egenskap av tillsynsmyndighet. Tillsynsmyndigheten kommer fortsatt att hantera föroreningsfrågan inom planområdet när det blir aktuellt med en saneringsanmälan.

Dagvatten och skyfall

I planområdet finns idag två dagvattendammar och ett underjordiskt fördröjningsmagasin. Dammarna renar i dagsläget dagvatten från större delen av detaljplaneområdet samt ett område utanför planområdet väster om Storängsvägen som omfattar bland annat Östermalms idrottsplats, ryttarfältet och tennisstadion. Om upptagningsområdet till dagvattendammarna ändras till att endast omfatta planområdet har dammarna mycket goda förutsättningar för rening av dagvatten som uppkommer inom planområdet. För att rena dagvattnet från parkeringsytan norr om multisporthallen, vilken inte ingår i dammarnas avrinningsområde, så föreslås dagvattenåtgärder med träd i skelettjord och ett makadammagasin.

Ur ett recipientperspektiv bedöms det enligt dagvattenutredningen sannolikt vara bättre att fortsatt leda in dagvatten från områden sydväst om planområdet även om det skulle medföra att åtgärdsnivån inte uppfylls helt för planen. Om upptagningsområdet för dammarna avgränsas till att bara omfatta planområdet så förväntas det leda till att basflödet till dammarna minskar vilket kan ha en negativ effekt på den biologiska mångfalden i dammarna samt att en mindre mängd föroreningar avskiljs. Enligt planbeskrivningen ska det i den fortsatta planprocessen utredas vidare om upptagningsområdet ska begränsas till planområdet eller om dagens upptagsområde ska behållas. Miljöförvaltningen är positiv till att dagvattenfrågan diskuteras ur ett större recipientperspektiv och att det ska ske fortsatta diskussioner om upptagningsområdet. Miljöförvaltningen deltar gärna i dessa diskussioner.

Föroreningsbelastningen efter rening i dammsystemet, om enbart dagvatten från planområdet leds till dammarna, visar en reduktion

för samtliga förorenande ämnen förutom kväve vars belastning i stort sett är oförändrad efter exploateringen.

Föreslagen exploatering i lågpunkten i planområdets nordvästra delar innebär att möjligheten att ta hand om skyfallsvolymer om totalt 2400 m³ försvinner. Kompensation för dessa volymer, för att inte försämra situationen nedströms, möjliggörs i planområdet och regleras på plankartan. För att säkerställa att föreslagen skyfallshantering är möjlig bedömer förvaltningen att lösningen behöver studeras mer i detalj i det fortsatta planarbetet, kopplat till höjdsättning, ledningar i mark m.m.

Enligt planbeskrivningen ska konsekvenserna av ett 500-årsregn bedömas i den fortsatta planprocessen då planområdet ligger invid samhällsviktig verksamhet, flera prioriterade vägar som är en del av det primära vägnätet samt Värtabanan. Miljöförvaltningen delar denna bedömning.

Övrigt

Naturmiljö

De högsta naturvärdena inom planområdet är helt knutna till de nio jätteekarna inom planområdet, vilka kommer att bevaras.

Den samlade konsekvensbedömningen i den ekologiska konsekvensanalysen till planen är att planförslagets genomförande medför obetydlig till liten negativ effekt på områdets naturvärden. Miljöförvaltningen håller med om denna bedömning. Förvaltningen anser att det är vid genomförandet av planförslaget som naturmiljöfrågan blir väsentlig kopplat till vikten av att det genomförs skydds- och försiktighetsåtgärder vid de särskilt skyddsvärda ekarna. Detta gäller särskilt eken i den norra delen av planområdet, vilken får försämrade solljusförhållanden i och med exploateringen.

Miljöförvaltningen är positiv till att det har tagits fram förslag till naturvårdshöjande åtgärder som exempelvis föryngringsplantering av ekar samt återskapande av ängsmark. Föryngringsplantering av ekar är enligt förvaltningen väsentligt inom området då det för spridningssambandet kommer att krävas efterträdare till de äldre ekarna i området som med tiden kommer att dö.

Utöver planerade naturvårdshöjande åtgärder ser förvaltningen gärna att det inom planområdet eller i dess närhet även möjliggörs för en ruderat miljö för fågelns stenskvätta. I den ekologiska konsekvensanalysen hänvisas det till att stenskvättan, som inventerats i området, kan hitta nya lämpliga häckningsmiljöer vid Energihamnen och Frihamnen. Då även dessa områden kommer att

exploateras så kommer de troligtvis inte kunna utgöra lämpliga livsmiljöer för stenskvätta. Det vore därför positivt om det kunde skapas lämpliga biotoper för den lokala populationen av stenskvätta inom planområdet eller i dess närhet.

I MKB:n till programmet för Hjorthagen lyfts vikten av spridningen i eksambandet mellan Hjorthagsparken till Storängsbotten. Enligt den ekologiska konsekvensanalysen till planen innebär planförslaget att spridningsstråk i nordsydlig riktning endast påverkas i mindre grad då det inte tillkommer större byggnader i områden med värdefulla ekmiljöer.

Luftföroreningar

Gällande miljökvalitetsnormer för NO₂ (kvävedioxid) klaras i hela planområdet med utbyggnad enligt planförslaget. Även gränsvärdet i det nya EU-direktivet (2024/2881) för NO₂ klaras i hela planområdet med utbyggnad enligt planförslaget.

Gällande miljökvalitetsnormer för PM₁₀ (partiklar) klaras i hela planområdet med utbyggnad enligt planförslaget. Gränsvärdet i det nya EU-direktivet (2024/2881) för partiklar, PM₁₀, klaras vid den planerade bebyggelsen men riskerar att överskridas vid en mycket begränsad yta precis vid planområdets gräns närmast Norra länkens tunnelmynning. Inom ytan där normen riskerar att överskridas planeras det för en parkeringsyta och spårområde, vilket innebär att människor inte uppmuntras till vistelse på platsen. Miljöförvaltningen anser att överskridandet på platsen är acceptabelt och att inga åtgärder krävs för att förhindra att människor vistas inom området.

Elektromagnetiska fält

Miljöförvaltningen är positiv till de för planprojektet rekommenderade avstånden mellan järnvägens kontaktledningar och olika användningsområden. Känslig verksamhet som personalrum, kontor och domartorn avses placeras där den bedömda elektromagnetiska nivån är under 0,2 µT.

I PM:et avseende elektromagnetiska fält hänvisas det till årsmedelvärdet 0,4 µT som bedömningsgrund vid planläggning nära järnväg eller spårväg. Folkhälsomyndigheten har i augusti 2024 publicerat "Vägledning för bedömning av olägenheter för människors hälsa till följd av långvarig exponering för lågfrekventa magnetfält". I vägledningen framgår att det inte finns tillräckligt med vetenskapligt underlag för att sätta ett tröskel-, gräns- eller riktvärde när det gäller exponering för lågfrekventa magnetfält. Det saknas evidens för när exponering för lågfrekventa magnetfält är att betrakta som säker och även lägre värden än 0,4 µT skulle kunna utgöra en risk. Exponeringsnivån 0,4 µT kan därför enligt

Folkhälsomyndigheten inte användas som ett riktvärde för allmänhetens exponering för lågfrekventa magnetfält. En bedömning ska enligt vägledningen göras utifrån de specifika förutsättningar som finns i varje enskilt fall.

Enligt mätningar som Strålsäkerhetsmyndigheten har utfört på lågfrekventa magnetfält i boendemiljöer är ett årsmedelvärde på upp till 0,2 μ T i boendemiljö att betrakta som normalt. Det är därför enligt miljöförvaltningen positivt att känsliga verksamheter inom planområdet avses placeras där de elektromagnetiska fälten underskrider 0,2 μ T.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Avdelningschef

Bilagor

Detaljplaneförslag för Storängsbotten finns att hämta via följande länk:

<https://etjanster.stockholm.se/Byggochplantjansten/pagaendeplanar/beten/2020-09041>